

Naj za konec še povem, kdo vse je sodeloval pri projektu. Nosilka celotnega projekta »ZASNOVA CONACIJ IZBRANIH NATURA 2000 OBMOČIJ« je bila Marta Jakopič, medtem ko je bil odgovoren za popis velikega studenčarja Mladen Kotarac. Na terenu in drugače pa smo sodelovali še Monika Podgorelec, Nada Labus, Urška Ferletič, Sašo Weldt, Marijan Govedič ter Ali Šalamun.

Celotno poročilo lahko dobite na internetu v .pdf obliki na naslovu http://www.ckff.si/dokumenti/goricko_heros.pdf. Snamete lahko tudi datoteke s vzorčnimi mesti, najdbami ter notranjimi območji za velikega studenčarja na pSCI Goričko. Link je http://www.ckff.si/dokumenti/goricko_heros.zip.

Način popisa se je izkazal za uspešnega, zato upamo, da bomo isti način uporabili tudi pri vzorčenju drugod po Sloveniji. Nekaj pozornosti in razmisleka bo pa potrebno nameniti še najmanjšim ličinkam, ki so bile v vzorcih maloštevilne.

LITERATURA:

- KOTARAC, M., A. ŠALAMUN, M. PODGORELEC & M. GOVEDIČ, 2006a. Ocena velikosti populacije velikega studenčarja (*Cordulegaster heros*) na Goričkem (Odonata: Cordulegastridae). V: J. Prešern (ured.), 1. Slovenski entomološki simpozij, Knjiga povzetkov, Ljubljana, 4. in 5. november 2006, str. 38 (popravek excl.), Slovensko entomološko društvo Štefana Michielija in Prirodoslovni muzej Slovenije, Ljubljana.
- KOTARAC, M., A. ŠALAMUN, M. GOVEDIČ & M. PODGORELEC, 2006b. *Popis velikega studenčarja (Cordulegaster heros) s predlogom conacije Natura 2000 območja Goričko (SI3000221). Zasnova conacij izbranih Natura 2000 območij (7174201-01-01-0002) (Phare čezmejno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2003)*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 31 str. + digitalne priloge.

(A. ŠALAMUN)

DROBTINICE IN OCVIRKI

Po vzoru slovenskih ornitologov smo v naš društveni bilten uvedli rubriko, ki je namenjena objavi posamičnih favnističnih podatkov, zanimivih opažanj in dogodkov, ki so morda "premajhni" za objavo članka, v terenskih beležnicah in naših glavah pa nanje kaj kmalu pozabimo. Zaželeni so podatki za redke in ogrožene vrste, predvsem iz območij od koder doslej niso bile znane, izjemno zgodnje ali pozno pojavljanje določene vrste, notice o nenavadnem vedenju, skratka

karkoli zanimivega iz tega ali onega razloga. Podatki naj bodo čim bolj natančni, zato je nujna navedba datuma, natančne lokalitete in imena popisovalca. **Prispevke prosim pošljite na naslov: Matjaž Bedjanič, Kolodvorska 21b, 2310 Slovenska Bistrica, ali na e-naslov: matjaz.bedjanic@guest.arnes.si** Vljudno vabljeni k sodelovanju tudi v prihodnje!

ODONATOLOŠKA ZANIMIVOST Z ZADRŽEVALNIKA MEDVEDCE NA DRAVSKEM POLJU: PARJENJE KAČJIH PASTIRJEV MALO DRUGAČE

Kot sem zapisal v eni od prejšnjih števil *Erjavecije* (BEDJANIČ, 2004b), sodi zadrževalnik Medvedce med tiste odonatološke lokalitete, ki vedno presenetijo s čim novim. O favnističnih odonatoloških zanimivostih iz tega konca Dravskega polja sem že večkrat poročal (BEDJANIČ, 2000; 2001; 2002, 2004a, 2004b) in čeprav seznamu vrst sedaj resda ni skoraj več kaj dodati, lahko tokrat vendarle predstavim še eno odonatološko drobtinico, ki je zelo zanimiva z etološko-biološkega vidika.

Sredi letošnjega poletja, natančneje 16-VIII-2006, smo se z družino odpravili na zgodnji večerni izlet do zadrževalnika Medvedce. Ko je bila ura okoli 19.00 sem si priboril dovoljenje za hiter izlet v močvirno obrežno ščavje in hitel izkoristiti zahajajoče sonce za kakšen romantičen odonatološki posnetek. Glede na iztekajoči se dan, kakšnega posebnega kačjepastirskega vrveža ni bilo pričakovati. Poleg nekaj samičk temnega modrača *Orthetrum albistylum* in stasitega kamenjaka *Sympetrum depressiusculum* ter sveže preobražene samičke druge letne generacije malinovordečega kamenjaka *Sympetrum fonscolombii* je bilo na spregled vsega še nekaj modrih kresničarjev *Ischnura elegans* ter dober ducat lepo modro poprhanih samčkov z osamljeno samičko obvodne zverce *Lestes sponsa*. Ko sem tako okoli 19.20 pred sabo zagledal paritveni parček oz. tandem obvodne zverce sem v zadnjih sončnih žarkih urno pritisnil na sprožilec kamere. Svetlobe je bilo še dovolj za posnetek brez bliskavice, toda tukaj nekaj ni bilo v redu. Negotovost je trajala le nekaj trenutkov. Pred sabo sem imel dejansko zmotno paritveno povezavo dveh samčkov. In ne samo to: samčka dveh različnih vrst!

Vlogo ta pravega moškega je v omenjenem prizoru igral manjši samček obvodne zverce *Lestes sponsa*, medtem ko je nasilno podrejeno vlogo nežnejšega spola zastopal samček zelene pazverce *Chalcolestes viridis*. Kljub temu, da je bil samček pazverce seveda občutno večji, mu predprjsja kar nekaj minut ni uspelo izmakniti iz ljubezensko razgretga kleščastega prijema obvodne zverce. Ko sta nerodno frfotala od bilke na bilko sem ju zagnano sledil in pritiskal na sprožilec, dokler vendarle nisem postal preveč vsiljiv in tako prekinil zanimive ljubezenske povezave (SLIKA 1 & 2). Nesrečni samček zelene pazverce je brž srečno odfrčal v

krošnje bližnje jelše, za razgretim ljubimcem druge vrste pa se je prav tako izgubila vsaka sled.

SLIKA 1&2: Zmotna paritvena povezava med samčkoma obvodne zverce *Lestes sponsa* (zgoraj) in zelene pazverce *Chalcolestes viridis* (spodaj). Foto: M. Bedjanič

O zmotnih paritvenih povezavah med samčki kačjih pastirjev je v literaturi zelo malo podatkov. CORBET (1999) navaja tovrstna opazovanja »two-male heterospecific tandem - MM/HS« le pri rodovih *Ischnura*, *Lestes*, *Sympecma* in *Sympetrum*, pri skupno vsega osmih vrstah. Praviloma so zmotne paritvene povezave zelo kratkega veka in tudi zato verjetno tako redko opazovane. Sodeč po literaturi so nekoliko pogostejše med samčki iste vrste (MM/CS), tudi v primeru heterospecifičnih povezav, pa običajno potekajo med predstavniki istega rodu ali vsaj znotraj iste družine. Glede na ne povsem dorečeno uvrstitev zelene pazverce v rod *Lestes* ali *Chalcolestes*, lahko naše opazovanje z nekoliko rezerve uvrstimo v kategorijo »two-male heterospecific heterogeneric tandem - MM/HS/HG«.

Za opravičilo zanimivega paritvenega vedenja samčka obvodne zverce oz. očitane mu homoseksualnosti, je moč najti več razlag. Prva olajševalna okoliščina je gotovo sama obarvanost samčka zelene pazverce, ki na prvi pogled zelo spominja na obarvanost samičke obvodne zverce. Druga bi lahko bila pozna večerna ura, ko so v tekmi za samičke nedvomno v izteku že zadnji podaljški in je oportuno pač slepo štartati na prvo žogo, čeprav se potem morda izkaže, da si v popolnosti brcnil mimo. Pač športna smola!... Pozni uri gre nedvomno tudi zahvala, da sem omenjeni dogodek sploh uspel spremljati nekaj minut. V žgoči opoldanski pripeki

bi bil odziv samčka zelene pazverce gotovo bolj energičen in si ne bi dovolil daljšega grobega oprijemanja predprsja in vlačjenja med močvirskim rastlinjem. Kakorkoli že, prave razloge za neobičajno spolno vedenje verjetno pozna le naš zagreti večerni ljubimec in tako bo tudi ostalo.

Zmotne paritvene povezave sicer niso tako zelo redek pojav. Najpogosteje smo lahko priča zmotnim povezavam v tandem ali celo paritveni koleselj med samčkom in samičko različnih vrst, neredko se parčku ali paritvenemu koleslju iste vrste skuša pridružiti še tretji junak iste ali druge vrste, zelo redko pa se za predprsja ali glavo pograbi celo trije samčki. Verjetno je bil že vsakdo od nas priča še temu ali onemu zanimivemu dogodku iz spolnega življenja kačjih pastirjev. Na plano z njim iz beležke, že v naslednji številki *Erjavecije*!

LITERATURA:

- BEDJANIČ, M., 2000. Drobtinice in ocvirki: afriški minljivec *Hemianax ephippiger*, zgodnji trsničar *Brachytron pratense*. *Erjavecija* 9: 20-22.
- BEDJANIČ, M., 2001. Drobtinice in ocvirki: Črni kamenjak *Sympetrum danae* in pasasti kamenjak *Sympetrum pedemontanum* tudi na Dravskem polju. *Erjavecija* 11: 10-12.
- BEDJANIČ, M., 2002. Drobtinice in ocvirki: Možna potrditev obstoja druge letne generacije pri velikem rdečeočku *Erythromma najas* in stasitem kamenjaku *Sympetrum depressiusculum* v Sloveniji?. *Erjavecija* 14: 17-19.
- BEDJANIČ, M., 2004a. Raziskave favne kačjih pastirjev (Odonata) in ravnokrilcev (Orthopteroidea) na »MRT Makole 2003«. V: S. Štajnbaher (ured.), Mladinski raziskovalni tabor Makole 2003, str. 77-98, ZTKS-Gibanje znanost mladini, Ljubljana.
- BEDJANIČ, M., 2004b. Drobtinice in ocvirki: Nove najdbe rumenega kamenjaka *Sympetrum flaveolum*, povodnega škratca *Coenagrion scitulum* in grmiščne zverce *Lestes barbarus* na Štajerskem. *Erjavecija* 18: 11-14.
- CORBET, P. S., 1999. *Behaviour and Ecology of Odonata*. Harley Books, Colchester. 850 str.

(M. BEDJANIČ)

NOVE NAJDBE GRMIŠČNE ZVERCE *LESTES BARBARUS* IN POVODNEGA ŠKRTCA *COENAGRION SCITULUM* TUDI Z RIBNIKOV PETELINJEK V DOLINI LIČENCE PRI POLJČANAH

Ribniki Štatenberšček, Štepihovec in Polšak ležijo v stranski dolini pritoka Ličence, dobre štiri kilometre severozahodno od Poljčan (AS 93a2, alt. 270m). Za nekoliko širše območje je v rabi krajevno ime Petelinjek. Ribniki so dobro znana odonatološka lokaliteta, ki ima med drugim tudi naravovarstveni status naravne vrednote, ekološko pomembnega območja, predlaganega Natura 2000 območja in še bi lahko naštevali. Ribnike krasijo bogato strukturirani plitvi deli ter bujna vodna in obrežna vegetacija, ki omogočajo preživetje krepko preko 30 vrstam kačjih pastirjev. Lepo ohranjen okoliški gozd, zreli jelševi sestoji ob potoku,